

Van struikelblok naar 'leren leren'

NIVRA-Nyenrode heeft het studieonderdeel bestuurlijke informatieverzorging (BIV) 'revolutionair' gemoderniseerd. Meer mondeling, betere aansluiting bij de dynamische bedrijfspraktijk, meer ICT en specifiek gericht op de accountantscontrole.

PETER VAN RIETSCHOTEN

Ook bij de accountantsopleiding van NIVRA-Nyenrode was het vak bestuurlijke informatieverzorging (BIV) niet erg populair. Een zeer stevige exameninspanning (voor velen ook fysiek) en lage slagingspercentages waren daar debet aan. 'Struikelblok' is waarschijnlijk nog de mildeste kwalificatie die het vak in de loop van vele jaren heeft mogen incasseren.

De vakgroep BIV van NIVRA-Nyenrode heeft de invoering van de bachelor/master-structuur en het besluit van het Examenbureau om het opstellen van het afsluitende tentamen aan de individuele onderwijsinstellingen over te laten, aangegrepen om het vak 'revolutionair' te vernieuwen. Een van de belangrijkste argumenten was dat de manier waarop het vak - ook wel administratieve organisatie (AO) genaamd en een van de drie hoofdvakken van de accountantsopleiding - werd gedoceerd, in dertig jaar niet of nauwelijks was veranderd, terwijl dat van de praktijk bij klanten van accountants bepaald niet kan worden gezegd.

Zelfstandig denken

Gezocht is naar een onderwijskundige aanpak waarbij afstand wordt genomen van het reproduceren van standaardoplossingen en de student veel meer wordt gestimuleerd tot inventiviteit en het zelfstandig afwegen van mogelijkheden. En waarbij tevens recht wordt gedaan aan de algemene opvatting over ICT: Daar kun je niet omheen.

Hoewel BIV-nieuwe stijl pas sinds september 2004 wordt gedoceerd, zijn studenten, docenten en directie en de eigen curriculumcommissie van NIVRA-Nyenrode goed of zelfs beter

dan voorheen te spreken over het huidige vak. Andere opleidingsinstellingen volgen de ontwikkelingen op het Breukelense landgoed met belangstelling. Hetgeen niet betekent dat de nieuwe aanpak unaniem als een te omarmen verbetering wordt beschouwd.

Trend

Een van de geestelijke vaders van de verandering is professor Fred de Koning, BIV-vakgroepvoorzitter en parttime EDP-adviseur bij Mazars. De term 'revolutionair' vindt hij weliswaar zeker van toepassing op de doorgevoerde wijzigingen, maar hij wijst er op dat die wel passen in een trend.

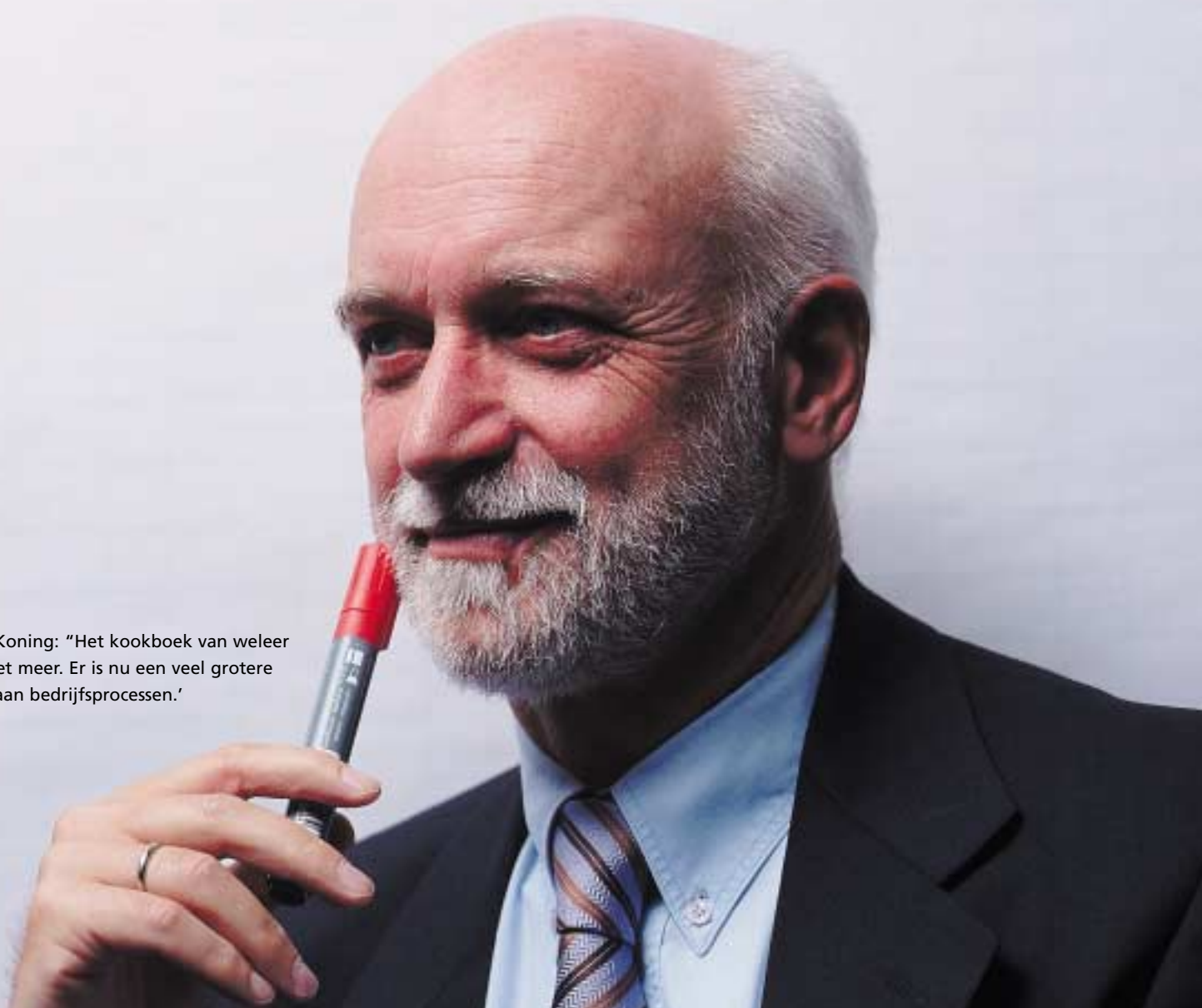
"De nieuwe aanpak is niet uniek. Een vak als externe verslaggeving kent deze aanpak al langer. Het vak BIV en de manier waarop bij ons de colleges worden gegeven - veel werkcolleges - lenen zich er ook heel goed voor. Zo gezien had deze verandering al jaren eerder ingevoerd kunnen worden. Jammer dat dit niet is gebeurd."

Mondeling

Tevreden dat het nu wel zo ver is, legt De Koning uit wat er is veranderd, en waarom. "Het vak is opgedeeld in twee modules. Er zijn nauwelijks meer hoorcolleges, er wordt overwegend in kleine groepen gewerkt. Voor de eerste module (BIV-IB, interne beheersing) zijn er geen schriftelijk te maken vraagstukken meer, waarmee voor veel studenten een pijnpunt is verwijderd. De vraagstukken worden nu mondeling verwerkt, op één na: over een theoretisch onderwerp een praktijkvergelij- ►

LEREN LEREN

Fred de Koning: "Het kookboek van weleer werkt niet meer. Er is nu een veel grotere variatie aan bedrijfsprocessen."

king maken. De eerste module valt onder de masterfase en biedt het vak als het ware aan vanuit een brede managementinvalshoek. De tweede module (BIV-IC, informatiecontrole) werkt vanuit de gerichte, dus relatief wat smallere optiek van de accountant. Anders gezegd: met de eerste module wordt een academische visie op het vak zelf ontwikkeld, de tweede is meer gericht op het opdoen van de benodigde kennis en vaardigheden voor de te behalen beroepskwalificatie. De tweede module gaat in 2005 van start.”

Unieke oplossingen

Met uitdrukkelijk respect voor het verleden geeft De Koning als toelichting dat de dogmatische benadering van Starreveld nu echt wel achterhaald is. Dus ook de strakke scheiding tussen ‘beschikken, bewaren en registreren’, en de sjabloonmatige aanpak van vraagstukken. De Koning: “Het kookboek van weleer werkt niet meer. Er is nu een veel grotere variatie aan bedrijfsprocessen. En het is zonder meer legitiem om risico’s af te wegen tegen de kosten van maatregelen. Met andere woorden: het wordt steeds belangrijker om gefundeerd oordelen te kunnen vormen, om als accountant de dynamiek van het hedendaagse bedrijfsleven te kunnen vatten en te kunnen meedenken waar het gaat om unieke oplossingen.”

Daarnaast waren er volgens De Koning nog wel meer overwegingen om BIV op de schop te nemen. Hij noemt onder andere de wens aansluiting te zoeken bij internationale opvattingen zoals bijvoorbeeld het Enterprise Risk Management Framework, het leggen van relaties met moderne logistieke concepten, beduidend meer plaats in te ruimen voor ICT en het vergroten van de mogelijkheden voor studenten om verbanden te leggen tussen theorie en praktijk.

Minder star

Afgezien van de eerste enthousiaste geluiden van diverse kanten is er over de output van BIV-nieuwe stijl nog niets te zeggen. Toch durft De Koning de uitspraak wel aan dat deze aanpak ‘betere accountants’ zal opleveren. “Het dikke en dus ‘belangwekkende’ rapport wordt steeds minder gelezen. Nu gaat het veel meer om het kunnen discussiëren over oplossingen, openstaan voor ideeën, andere opvattingen, bezwaren. De accountant van nu moet daar op in kunnen spelen, meer kunnen en willen meedenken. Daar hoort dus een onderwijsaanpak bij die minder normatief is, die stimuleert tot participeren, tot leren leren.”

‘De accountant moet weten welke invloed de automatisering heeft op de bedrijfsprocessen en wat de implicaties zijn voor zijn controle.’

Versmalling

Dat klinkt naar inhoudelijke verbreding, naar een betere aansluiting ook op het feit dat veel RA’s niet in de accountantspraktijk maar in financiële functies terecht komen. Is het dan niet vreemd dat BIV-nieuwe stijl op NIVRA-Nyenrode nu juist het etiket heeft meegekregen van ‘versmalling’?

De Koning vindt van niet: “Laten we wel wezen, dit is een accountantsopleiding. Het doel is goede accountants af te leveren. In de jaren negentig is de accountantspraktijk steeds breder geworden. De advieswerkzaamheden

‘De betere aansluiting met de huidige praktijk levert betere accountants op.’

Kernpunten BIV NIVRA-Nyenrode

- twee modules
- geen schriftelijke vraagstukken
- veel werkgroepen, nauwelijks hoorcolleges
- meer aansluiting op dynamiek van de praktijk
- meer ruimte voor zelfwerkzaamheid en ontwikkeling beoordelingsvermogen
- meer aansluiting bij internationale opvattingen
- meer relaties met logistieke concepten
- meer plaats voor ICT

waren eerst de jus, en vormden uiteindelijk voor veel kantoren de kern waar alles omheen draaide. Door de diverse affaires is het weer duidelijk geworden dat controle de nodige aandacht behoeft en dat die aandacht begint bij de manier waarop de accountant tegen zijn beroep aankijkt en dat uitvoert. We hebben in de tweede module weggelaten wat de controlerend accountant niet direct nodig heeft. De betere aansluiting met de huidige praktijk levert per saldo een beter vak en betere accountants op.”

Andere meningen

De Koning geeft toe dat de opvattingen op dit punt uiteenlopen en dat de nieuwe ‘van breed naar smal’-aanpak van NIVRA-Nyenrode wezenlijk verschilt van die van sommige andere instellingen. “De keuze voor ‘breed’ wordt ingegeven door onder meer COSO, Sarbanes-Oxley en dus meer nadruk op interne beheersing en corporate governance. Ook wij besteden daar aandacht aan, maar ik heb de indruk dat het marktdenken soms te veel overheerst.”

En ook het feit dat De Koning en zijn vakgroep een grote rol toekennen aan ICT, wordt niet door alle opleidingscollega’s met instemming begroet. “Bijna alle informatie die de accountant moet controleren komt uit een computer”, zegt De Koning daarover. “Hij moet dan toch weten hoe zo’n ding werkt, welke invloed de automatisering heeft op de bedrijfsprocessen en wat de implicaties zijn voor zijn controle? Er wordt gesteld dat de beheersingsconcepten door ICT niet veranderen. Nou, daar ben ik het volstrekt mee oneens. Laat ik hierbij ook maar mijn twintig adviesjaren bij Mazars in de strijd werpen: ICT heeft niet alleen bestaande processen gewijzigd, maar ook nieuwe doen ontstaan. De invloed van de automatisering is echt wezenlijk.”

Voortrekken?

Of NIVRA-Nyenrode met BIV-nieuwe stijl een voortrekkersrol gaat krijgen, is voor De Koning een niet te beantwoorden vraag. “De opleidingscollega’s zijn belangstellend, maar hebben ook duidelijk hun eigen opvattingen. Sommige daarvan wijken af van de onze. Het bestaan van verschillende onderwijskundige benaderingen is helemaal geen slechte zaak. Maar wij hebben er beslist vertrouwen in dat we met de doorgevoerde wijzigingen het belang van de controle recht doen en een betere aansluiting realiseren tussen theorie en praktijk.” ■